

Geen goede partners, toch goede ouders

Een handreiking voor het werken met ouders die in een problematische scheiding verwickeld zijn.

Bron: dilshil.com

H. Veenstra & H. van de Vis

Mei 2012

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Over het taxatiegesprek	4
Opzet Taxatiegesprek gescheiden ouders.....	4
Stappenplan.....	7
Gespreksvaardigheden voor gesprekken met ouders.....	8
Do's voor gespreksvoering met gescheiden ouders	8
Valkuilen bij gesprekken met gescheiden ouders	9
Wat te doen bij signalen van ex-partners over Kindermishandeling?	12
Conflictbenadering, 10 vuistregels.....	15
Ontwikkelingstaken en echtscheiding	16
Baby 0-2 jaar.....	16
Peuter 2-4 jaar	17
Kleuter 4-6 jaar	18
Het jongere basisschoolkind 6-9 jaar	19
Het oudere basisschoolkind 9-12 jaar	20
De jonge puber 12-14 jaar.....	21
Juridische aspecten	22
Ouderlijk gezag.....	23
De wet	23
Recht op omgang van het kind.....	24
De Raad voor de Kinderbescherming (RvdK)	24
Een beknopt overzicht van het hulpaanbod voor gescheiden ouders en hun kinderen:	25
Bibliografie	26

Inleiding

Naar aanleiding van ons afstudeeronderzoek: ‘Geen goede partners, toch goede ouders’ is deze handreiking geschreven. Het onderzoek is gedaan in opdracht van Bureau Jeugdzorg Utrecht door studenten van de Christelijke Hogeschool Ede. In de scriptie is meer achtergrondinformatie te lezen met betrekking tot gezinnen die met een problematische scheiding te maken hebben. Wie geïnteresseerd is in het lezen van de scriptie kan contact opnemen met één van de auteurs (zie onderaan deze pagina).

Deze handreiking is in eerste instantie bedoeld voor de casemanagers van de Toegang Geïndiceerde Jeugdzorg in Amersfoort om richting te geven aan de gesprekken die zij met vechtscheidende ouders hebben. Als deze bruikbaar blijkt te zijn, wat wij wel verwachten, kan de handreiking ook op andere locaties verspreid worden.

Casemanagers gaven aan dat er geen richtlijn is omtrent het werken met ouders die in een vechtscheiding verwickeld zijn. Veelal worden zij geconfronteerd met ouders die niet met elkaar in gesprek willen, met moeite om de situatie goed in kaart te brengen en het niet slagen van een hulpaanbod vanwege slechte communicatie tussen de ouders.

Voor casemanagers, en zeker voor startende en minder ervaren casemanagers, is deze handreiking van waarde omdat de aanwezige kennis binnen BJZ gebundeld is in een document dat is toegespitst op het werken met vechtscheidende ouders. Deze handreiking bestaat dan ook deels uit verzamelde documenten van het Studiecentrum van BJZ Utrecht.

Met behulp van het ‘taxatiegesprek’ waarover geschreven wordt, kan naar onze mening snel en doeltreffend een inschatting worden gemaakt van de mogelijkheden met betrekking tot het toeleiden naar een hulpaanbod of de noodzaak van een melding bij de Raad voor de Kinderbescherming. Hiermee is naar onze mening geen extra tijd gemoeid in vergelijking met de huidige werkwijze in deze zaken.

De handreiking bestaat uit een uitleg over het zogenaamde ‘taxatiegesprek’, deze term wordt gebruikt als het gaat om een gesprek met beide ouders die in een problematische scheiding verwickeld zijn. In dit gesprek moet de ernst van de problematiek duidelijk worden en welk advies de casemanager de ouders kan geven. Het is ontwikkeld door een projectgroep bij BJZ Utrecht-Zuid. Verder wordt er ingegaan op bruikbare gesprekstechnieken en bemiddelingsvaardigheden bij deze ouders. Er wordt aandacht besteed aan het omgaan met signalen van ex-partners over kindermishandeling.

Ook is toegevoegd een document met de ontwikkelingstaken van kinderen omdat casemanagers aangaven hier steun aan te hebben bij het beoordelen van kindsignalen. Daarnaast een juridisch document omdat het van belang is kennis van de wettelijke regels rond scheiding te hebben. Als laatste is te vinden een lijst met hulpaanbieders in deze zaken. Deze is ter overbrugging voor de locatie Amersfoort samengesteld totdat BJZ Utrecht de sociale kaart heeft herzien (in 2013).

Henriëtte van de Vis
henriette_vandevs@hotmail.com

Herma Veenstra
hermaveenstra@live.nl

Over het taxatiegesprek

Tot nu toe is het zo dat casemanagers ongeveer 4 gesprekken met een gezinssysteem hebben om een goed beeld te krijgen van de mogelijkheden tot het komen van een hulpaanbod. Vaak blijkt echter dat na het stellen van een indicatie, ouders niet bij de hulpverlening starten of afhaken voor het traject beëindigd is. Het taxatiegesprek is een middel om ouders samen in gesprek te laten komen en hen te motiveren tot gezamenlijke verantwoordelijkheid voor hun kinderen.

De ontwikkelaars gaan ervan uit dat het taxatiegesprek met 2 personen wordt gevoerd, goed wordt voorbereid en goed gestructureerd. De betrokken casemanager vraagt een lid van de projectgroep, die de opleiding Mediation via BJZ heeft gevolgd, om tijdens het gesprek als gespreksleider op te treden. Na het gesprek zal een schriftelijk advies aan de ouders worden gegeven.

Op het moment van schrijven van onze scriptie werd gewerkt aan de ontwikkeling van dat taxatiegesprek bij BJZ Utrecht-Zuid. Tot de zomer van 2012 zal daar als pilot met het taxatiegesprek gewerkt worden, daarna wordt dit geëvalueerd. Iedereen die bruikbare ideeën heeft met betrekking tot de ontwikkeling hiervan, wordt van harte uitgenodigd deze kenbaar te maken bij de projectgroep (M. Jackson als betrokken gedragswetenschapper). Op dit taxatiegesprek is een stappenplan door de schrijvers van deze handreiking gemaakt; een schematische weergave van keuzemomenten tijdens de eerste contacten met ouders.

Opzet Taxatiegesprek gescheiden ouders

(Bureau Jeugdzorg, 2012)

Verantwoording

Dit document is tot stand gekomen door gebruik te maken van kennis uit de CA en doorontwikkeld door de projectgroep gescheiden ouders bij BJZ -Zuid. De status van dit document is 'concept' wat inhoudt dat de verwachting is dat er door ervaringen in de praktijk nog wijzigingen en aanvullingen zullen volgen. Allen die werkzaam zijn bij bureau jeugdzorg worden van harte uitgenodigd om bij te dragen aan de ontwikkeling van dit document.

Inleiding

De doelgroep van Bureau jeugdzorg bestaat voor een groot gedeelte uit ouders die gescheiden leven of in een scheiding zitten. Onze betrokkenheid ontstaat vaak vanuit een zorgmelding waarbij de rapporteur (meestal van de politie) aangeeft dat ouders ruzie maken en dat kinderen daar getuigen van zijn. Uit de ervaring van de casemanagers blijkt het lastig om ouders gezamenlijk met ons in gesprek te laten gaan over de zorgen om de kinderen. Meestal willen ouders niet met elkaar praten, hebben ze zorgen om de kinderen, maar leggen de verantwoordelijkheid daarvoor vaak bij de andere ouder. Ze zien niet het gezamenlijke doel en staan dan ook niet open voor hulpverlening. Bureau jeugdzorg is dan niet bij machte om de situatie te doorbreken. Als kindsignalen door 3^e (nog niet) waarneembaar zijn dan moeten we onze betrokkenheid staken.

Probleemstelling

Casemanagers van Bureau jeugdzorg merken dat het vaak niet lukt om in gesprek te raken met ouders of om voldoende inzicht te krijgen in de problematiek of hulpvraag van een gezin door strijd tussen ouders. Hierdoor komt het voor dat gezinnen die hulp kunnen gebruiken niet tot geïndiceerde zorg komen.

Vraagstelling

- Hoe krijgt BJZ TGJ meer zicht op problematiek van gezinnen of het kind als er een (vecht) scheiding op de voorgrond speelt die zicht belemmert.
- Wat kan BJZ TGJ bieden om in het geval van een (vecht)scheiding die inzet van adequate hulp stagneert, toch te komen tot geïndiceerde jeugdzorg, of een andere vorm van hulpverlening.
- Hoe kunnen we meer weloverwogen een zaak afsluiten waarbij onze betrokkenheid zal stoppen door gebrek aan kindsignalen terwijl er wel scheidingsproblematiek speelt.

Oplossingsrichting

Om een antwoord te vinden op de bovenstaande vragen is het volgende bedacht:

Creëer een situatie waarbij voorbereid en gestructureerd ouders elkaar onder begeleiding van bureau jeugdzorg spreken over de zorgen die zij hebben over het kind. Het gesprek gaat over het hier en nu, spitst zich volledig toe op de zorgen over het kind en is in tijd gekaderd. De structuur bestaat uit een vastgesteld voortraject, regels voor het gesprek en een eindadvies waar ouders mee verder kunnen. Het doel is om een taxatie te kunnen doen over de ernst van de problematiek en de haalbaarheid voor verdere hulpverlening.

Doel

Het doel is om ouders (tijdelijk) uit hun strijd te halen en gemeenschappelijk naar het belang en de toekomst van het kind te kijken. Tevens wordt duidelijk of er draagvlak is voor hulpverlening.

Wat kan het resultaat zijn

- Een brief aan ouders met een aantal afspraken tussen ouders bekrachtigd door Bureau jeugdzorg om 'veilig' verder te kunnen zonder hulp (afsluiten).
- Een brief met een bevestiging van een startpunt voor een gezamenlijk (geïndiceerd) hulptraject (indiceren).
- Een brief met de constatering vanuit Bureau jeugdzorg dat ouders niet tot elkaar komen en daarbij het belang van het kind onvoldoende dienen, waarbij de keus is tussen advies voor vervolgetappen in voorliggend veld (schriftelijk advies) of aankondiging voor een raadsonderzoek (raadsmelding).

Wat is het niet (moet het niet zijn)

- Mediation traject, Ouderschapsbemiddeling
- Escalatie mogelijkheid, zeurmoment, zwarte pieten spelen
- (groot) Risicogesprek, gesprek wat ouders eigenlijk niet willen
- Ongestructureerd en onvoorbereid gesprek

Voor wie

Het Taxatiegesprek gescheiden ouders zou voor elke ouder geschikt moeten zijn die in conflict is met de andere ouder op het moment dat Bureau jeugdzorg betrokken is middels een zorgmelding, dan wel in een regulier traject. De enige echte voorwaarde die er zou moeten zijn is dat beide ouders willen meewerken en de veiligheid voldoende gewaarborgd is tijdens en na het gesprek.

Dit doen we door de volgende vragen te beantwoorden:

- Kan Bureau jeugdzorg op basis van aanmelding, de indruk van ouders en de context inschatten of een gesprek veilig gevoerd kan worden. Zo ja, is het voldoende veilig?
- Willen ouders meewerken?
- Willen ouders de veiligheid naar elkaar waarborgen?

- Willen ouders vooraf hun zorgen ten aanzien van de kinderen op papier zetten en met elkaar delen?

Zo ja, dan kan het gesprek verantwoord plaatsvinden (waarbij natuurlijk altijd de gebruikelijke risico's spelen die horen bij ons werk).

Hoe gaan we te werk?

Een casemanager bepaalt in overleg met zijn team of een casus in aanmerking komt voor een taxatiegesprek gescheiden ouders. Meestal is dat na het 1^e huisbezoek/telefoongesprek. De casemanager zoekt vervolgens contact met een teamlid van de projectgroep. Samen bepalen ze de casusspecifieke tactiek om tot een gesprek te komen.

Ouders worden voorgelicht en stemmen (mondeling) in met het gesprek en de daaraan verbonden voorwaarden. Zij ontvangen een brief met daarin de aankondiging en werkwijze ter bevestiging van het gesprek. Ouders zetten hun zorgen op papier en sturen dat per brief of mail aan de andere ouder en aan Bureau jeugdzorg.

Het gesprek wordt gevoerd op het kantoor van Bureau jeugdzorg met de casemanager en het teamlid van de projectgroep volgens de gespreksregels.

De casemanager zet het resultaat van het gesprek in een brief en stuurt dat de ouders toe. De casemanager vervolgt het traject zoals afgesproken.

Het taxatie gesprek is dus een extra gesprek binnen S3 (of evt regulier). De (tijds)winst zit hem in een snellere besluitvorming die hieruit voort kan komen(het snel doorgeleiden naar een indicatietraject of het lokale veld met schriftelijk advies.

Gespreksregels

De regels die leidend zijn in het gesprek:

- De zorgen die beide ouders beide hebben gedeeld zijn leidend en nemen we serieus.
- Het belang van het kind staat centraal.
- Er wordt gesproken vanuit het hier en nu, we laten het verleden achter ons.
- We hebben respect voor elkaar
- Er wordt niet gescholden en niemand laat zich agressief uit
- We laten elkaar uit praten en accepteren de rol van de gespreksleider
- Zodra de emoties te hoog oplopen maken we gebruik van de mogelijkheid om een 'time out' in te lassen
- Aan het eind van het gesprek vatten we samen en maken we afspraken, zodat helder is wat het resultaat is van het gesprek.

Verder

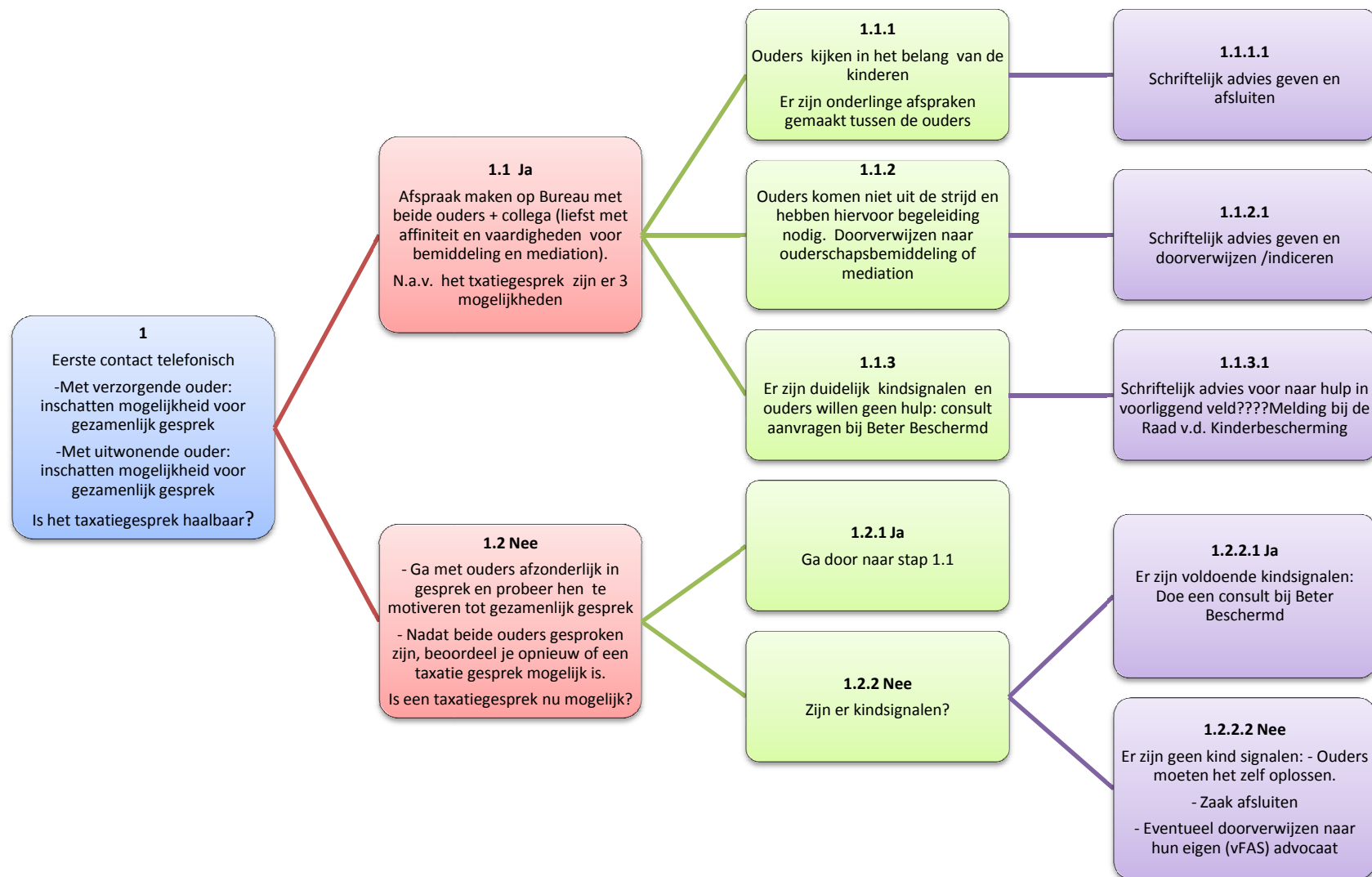
Voorbeeld brief vooraf: Inhoud volgt

Voorbeeld brief Achteraf: Inhoud volgt

Invulling van Psycho-educatie richting ouders (gesprek, boekje, film?): invulling volgt

Stappenplan

Keuzemomenten worden in het volgende schema zichtbaar gemaakt. Dit schema kan in combinatie met het protocol voor Signalen van derden worden gebruikt.

*Aan het einde van iedere stap overleg met Gedragswetenschapper.

Gespreksvaardigheden voor gesprekken met ouders

(Bureau Jeugdzorg)

Hoe werk je samen met ouders die niet meer met elkaar willen samenwerken? Hoe houd je het kind centraal als ouders alle aandacht vragen? Hoe zet je het kind centraal zonder zelf onderdeel van de strijd te worden?

Van belang is dat je het juridisch kader hierbij in je achterhoofd houdt:

- Beide ouders van het kind hebben na een echtscheiding recht op omgang.
- De verzorgende ouder heeft de wettelijke plicht om de andere ouder op de hoogte te houden van belangrijke zaken die met het kind te maken hebben. Informatie over het kind kan betrekking hebben op de gezondheid, de schoolontwikkeling, gebeurtenissen binnen familiesfeer (geboorte kind, verlijden opa of oma) enz.
- De niet-verzorgende ouder heeft consultatierecht. Consultatierecht houdt in dat de verzorgende ouder de andere ouder om zijn of haar mening vraagt over belangrijke beslissingen die m.b.t. het kind moeten worden genomen. Het kan bijvoorbeeld gaan om schoolkeuze of een medische ingreep, of andere dilemma's. Valkuilen bij gesprekken met ouders

In het werken met gescheiden ouders zijn er valkuilen waar de maatschappelijk werker alert op moet zijn. Valkuilen worden o.a. voorkomen door steeds te focussen op het kind en diens gewenste ontwikkeling. Brengt dit gedrag, deze handelingswijze van de ouders de gewenste ontwikkeling dichterbij? Door je dit steeds af te vragen en intern met collega's en leidinggevendenden te overleggen zal het ingezogen raken in de onderlinge strijd tussen de ouders en het gevoel partij te moeten kiezen een stuk minder worden.

Om voldoende afstand te kunnen bewaren en een helikopterview te verkrijgen (behouden), is het reflecteren op het eigen handelen en de eigen gevoelens belangrijk. Dit kan de maatschappelijk werker samen met collega's doen. Een collega ziet immers vanaf een afstand eerder of de maatschappelijk werker in een valkuil stapt.

Do's voor gespreksvoering met gescheiden ouders

- Kies een passend tempo; niet alles hoeft in een gesprek bereikt te worden. Check bij de ouders of ze toe zijn aan de volgende stap/ het volgende onderwerp
- Communiceer waar mogelijk altijd met beide ouders en leg uit waarom beide ouders belangrijk voor kinderen en hun ontwikkeling zijn
- Leg uit dat kinderen veel beter op de scheiding reageren als de ouders redelijkheid in communicatie kunnen opbrengen
- Benadruk dat verschillen in opvoedingsstijl niet per definitie schadelijk zijn voor kinderen (mits binnen grenzen). Ouders helpen de verschillen te gedogen.
- Geef uitleg aan de ouders wat de houding, de ruzies tussen de ouders met de kinderen doet.
- Stel bij strijd de vraag: "wat kunt u doen om te zorgen dat de andere partij (uw ex) meer voor uw kind kan betekenen?"
- Stel de vraag: "Hoe kunt u helpen het probleem van uw kind op te lossen?"
- Wijs ouders op hun eigen verantwoordelijkheid en mogelijkheden,
- Stimuleer de ouder zijn woede en frustratie te 'parkeren'.

- Stel de communicatieregel in dat iedere ouder voor zichzelf praat (en niet voor of over de andere ouder)
- Breng het gesprek terug naar de gewenste ontwikkelingsuitkomsten van kinderen
- Stel een wensvraag : "Hoe zou u willen dat het leven van uw kind er over 2 jaar uitziet"?
- Ga niet mee in doemscenario's over de echtscheiding of over de andere ouder, maar herkader het onderwerp naar positieve ingrediënten (positief herformuleren).
- Stel een schaalvraag zoals: "op een schaal van 1 tot 10, hoe gaat het nu? Wat houdt dat cijfer in en wat is de eerste stap om een punt hoger te komen?"
- Ga op zoek naar het gezamenlijk belang tussen beide ouders zoals " Het allerbeste willen voor je kind(eren)".
- Heb er oog voor dat ouders en kinderen wellicht in een (rouw) verwerkingsproces van de echtscheiding zitten en geef daar enige ruimte voor. Bedenk dat bij rouwverwerking verschillende fases horen, die in willekeurige volgorde doorlopen worden (ontkenning – ongelooft – woede - verdriet – acceptatie). Zeg bijvoorbeeld: "ik denk dat u het heel moeilijk vindt".
- Stimuleer ouders om creatief te worden, zodat de andere (niet-verzorgende) ouder wel contact kan hebben met het kind (als hij/zij bijv. ver weg woont) waar dat eerst niet mogelijk leek. Denk aan sms'en, mailen, kaartje sturen, webcam, foto, eigen mobieltje voor het kind.
- Spreek met de ouders af dat er niet over de andere ouder wordt gepraat, maar wel over de rol van de ouder ten opzichte van de kinderen.

Valkuilen bij gesprekken met gescheiden ouders

Valkuil: conflicten willen oplossen of willen bemiddelen tussen ouders

In het werken met gescheiden ouders, is de kans aanwezig dat de maatschappelijk werker veel tijd en energie besteedt aan het op een lijn krijgen van de ouders. Langdurig tussen ouders bemiddelen of conflicten tussen ouders willen oplossen is een valkuil, met als gevolg dat niet het kind maar de ouders centraal komen te staan. Kinderen hebben ten behoeve van hun ontwikkeling grenzen en duidelijkheid nodig. Dit vraagt van de maatschappelijk werker dat hij grenzen stelt en beslissingen neemt en in zijn rol als maatschappelijk werker blijft.

Do's:

- Kind centraal stellen.
- Kind positioneren die grenzen en duidelijkheid nodig heeft.
- Stel mediation voor als dat nodig is.
- Stimuleer ouders eigen verantwoordelijkheid te nemen (focus op eigen bijdrage)

Don'ts:

- Mediator of hulpverlener zijn van ouders.
- Onevenredig veel tijd besteden aan het aanhoren van problemen van de ouders.
- Tempo opvoeren.

Valkuil: Niet meer over het kind praten, maar over de problemen van de ouders

Ouders die problematisch communiceren met elkaar zijn geneigd hun omgeving –dus ook de maatschappelijk werker- te betrekken in hun strijd. Het gevaar is dan dat er niet of te weinig over het kind gepraat wordt. Daarbij komt dat het in echtscheidingszaken heel lastig is om te achterhalen hoe het daadwerkelijk met het kind gaat. De ontwikkeling van het kind staat niet meer centraal maar de eigen problemen of de focus wordt gelegd op wat de andere ouder ‘fout’ doet.

Do's:

Hanteer in gesprek met kind en ouders steeds de volgende vragen: Wat betekent de situatie voor de ontwikkeling van het kind, wat willen we ervoor in de plaats zien en wat spreken we daarover af? Bespreek de gedragsverandering van het kind, leg nadruk op rol en taak van de ouder t.a.v. het kind.

Don'ts:

Ingaan op de onderlinge strijd ouders, roddels aanhoren, meestrijden, uit willen zoeken wie gelijk heeft (waarheidsvinding) of wie met conflict begonnen is (interpunctieproblematiek).

Valkuil: Meegaan in rigoureuze beslissingen van de ouder

Ouders in echtscheidingszaken hebben de neiging om eenzijdig beslissingen te nemen zoals het niet toestaan van een omgangsregeling omdat het naar hun idee niet goed met hun kind zou gaan. De maatschappelijk werker kan geneigd zijn met deze beslissing van de ouder mee te gaan omdat de ouder als verklaring voor de beslissing de zorgen over het kind gebruikt. Voorbeeld waarin moeder de maatschappelijk werker belt:

“Kelly gaat niet meer naar haar vader, ze heeft al nooit zin en dan gaat ze eindelijk en wat denk je? Nam hij zijn nieuwe vriendin mee! Nou, leuk voor dat kind, het is kindermishandeling die hele omgang!”

Do's:

Onderzoek wat de gevolgen van de beslissing zijn voor het kind, bespreek dit met ouder, let op veiligheid van het kind, stuur bij waar nodig is.

Don'ts:

- Ter wille van de samenwerking meegaan in beslissingen.
- Meegaan in beslissingen van ouder die kind in zet om beslissing te rechtvaardigen.

Valkuil: sympathiseren met één van de ouders

In het werken met echtscheidingszaken raakt de maatschappelijk werker makkelijk ingezogen. Een voorkeur voor een van de ouders wordt ontwikkeld wanneer de ene ouder sympathiek en geloofwaardig overkomt en de andere ouder niet of nauwelijks. Meestal gebeurt dit met de ouder die het meest een beroep op de maatschappelijk werker doet. Het is heel begrijpelijk dat de ouder een luisterend oor nodig heeft of wil klagen over het wangedrag van de andere ouder. Zo kan de maatschappelijk werker ongemerkt teveel sympathiseren of solidariseren, waardoor de neutraliteit het oog wordt verloren. Dit kan ook gebeuren met een ouder die overtuigd, beslist of intimiderend overkomt. “Als jij even mijn ex belt, want naar mij luistert hij niet, zoals je weet...”

Do's:

- Beide ouders blijven betrekken, positioneren door spelregels/werkwijze uit te leggen.
- Duidelijk structureren.

Don'ts:

- Partij kiezen voor ouder, andere ouder veroordelen.
- Ruimte geven om over andere ouder te klagen vanuit begrip voor de ouder.

Wat te doen bij signalen van ex-partners over Kindermishandeling?

Casemanagers worden geconfronteerd met ouders die hun ex-partner beschuldigen van kindermishandeling. Edith Geurts geeft hiervoor aandachtspunten in 'Kennis en Co' (Geurts, 2009), in de nu volgende tekst worden deze aanwijzingen deels overgenomen. Veelal wordt gedacht dat bovengenoemde vermoedens onderdeel uitmaken van het conflict tussen ouders en worden ingezet om de andere ouder zwart te maken. Maar uit binnen- en buitenlandse literatuur (Spruijt, 2002) blijkt dat het maar in 9% van de beschuldigen voorkomt dat de melding vals is. Wel is het zo dat de kans op kindermishandeling in echtscheidingssituaties groter is dan in intacte gezinnen.

Het behandelen van deze meldingen blijkt een knelpunt te zijn bij de AMK's en bij de TGJ van BJZ; er is geen eenduidig aannamebeleid en er is onvoldoende hulp voorhanden voor deze problematiek. Bij de aanmeldingen bij het AMK ging het in ongeveer 3% , in 1999 en 2000, om meldingen over mogelijk mishandelende ex-partners, echt goed onderzoek is niet mogelijk omdat dit niet inzichtelijk is gemaakt in de bestaande systemen. Medewerkers van de TGJ en het AMK ervaren deze meldingen als tijdrovend en lastig. Bij het beoordelen van de melding vertellen de bellers hun verhaal vaak geëmotioneerd. Het is voor de medewerker dan moeilijk feiten, meningen en gevoelens te onderscheiden.

Partners die melden lijken zelf weinig verantwoordelijkheid te nemen voor de problematiek in het belang van het kind. Medewerkers geven aan dat hun eigen emotionele reacties en vooroordelen het moeilijk maken de situatie objectief te beoordelen. De angst om meegezogen te worden in de strijd speelt bij hen. Ook het feit dat ouders niet gezamenlijk in gesprek willen met een medewerker maakt objectieve beoordeling en een transparante manier van werken en handelen moeilijk, zo niet onmogelijk. Doordat er een gebrek aan hulp is voor ouders blijven medewerkers langer betrokken dan zou moeten, in de hoop iets bij te kunnen dragen aan de oplossing. De nu volgende aanwijzingen zijn een hulpmiddel om de feiten in kaart te brengen.

Gestructureerd beslissen

Inschatten van aard en ernst

Te beslissen over wat er met een kind en zijn gezin moet gebeuren is in de jeugdzorg altijd lastig. De omstandigheden waaronder deze moeten worden genomen zijn zelden optimaal. Het is van belang feitelijke informatie te verzamelen over de aard en de ernst van gemelde zorgen. Daarbij moet onderscheid gemaakt worden tussen de zorgen van de beller en de feiten die hij aandraagt. Vragen die in ieder geval aan de orde moeten komen zijn:

- Vermoedelijke mishandeling
- Wat heeft de beller gezien of gemerkt?
- Wanneer heeft de beller dat gezien of gemerkt?
- Zijn er specifieke momenten waarop de beller dat ziet? En heeft de beller daar een verklaring voor?
- Zijn de zorgen ook door anderen geuit?
- Zijn die zorgen van anderen ook vastgelegd?
- Hoe is het met het kind? Hoe heeft het kind de scheiding ervaren?

Verloop van de zorgen

- Bestonden de zorgen al tijdens het huwelijk? Heeft de beller toen iets gedaan om ze aan te pakken? Zo ja, wat? En heeft dat geholpen?
- Is er onlangs iets gebeurd wat de zorgen heeft vergroot?
- Gaat er binnenkort iets gebeuren dat de zorgen kan versterken?

Opvoeding en verzorging

- Hoe is het gezag geregeld? Hoe is de regeling tot stand gekomen?
- Zijn er normverschillen tussen de gezinnen die de zorgen kunnen verklaren?
- Waren er tijdens het huwelijk meningsverschillen over de opvoeding?

Conflicten tussen de ouders

- Is er nog communicatie met de andere ouder?
- Zijn er op dit moment conflicten tussen de ouders? Waarover?
- Hoe vaak maakt het kind ruzies mee?
- Heeft de beller de zorgen met de andere ouder besproken? Wat was het resultaat?

Hulpverlening

- Is de Raad voor de Kinderbescherming bij het gezin betrokken geweest?
- Is er andere hulpverlening in het gezin?
- Lopen er juridische procedures?

‘Stapje terug’

Als de beller verstrikt lijkt te raken in het vertellen over conflicten en de ex-partner gaat de medewerker expliciet terug naar het kind: Maar hoe is het met het kind?

Inschatten van de waarde van informatie

De informatie is gebaseerd op wat er volgens de beller aan de hand is. Doordat berichten van ex-partners vaak omgeven zijn door emoties, is het nog belangrijker dan bij andere zaken de context van de melding te onderzoeken. Bovendien is het belangrijk zicht te krijgen op de bedoelingen en verwachtingen van de beller, omdat die van invloed kunnen zijn op diens bereidheid om vervolgstappen te ondernemen. Belangrijke vragen zijn:

Directe aanleiding

- Waarom belt de melder nu? Sinds wanneer maakt de beller zich zorgen? Is er iets gebeurd of staat er iets te gebeuren wat van invloed is op de zorgen?
- Wat wil de melder met een melding bereiken? Wat is de vraag achter de vraag? Gaat het werkelijk om het kind of wil de beller eigenlijk de omgangsregeling of de hoofdverblijfplaats veranderen?

Juridische positie van de beller

- Is het een biologische ouder?
- Hoe is het gezag geregeld?
- Is er een omgangsregeling?

Betrouwbaarheid en geloofwaardigheid van de beller

- Wat is de kwaliteit van de informatie? Is die direct of indirect verkregen? Van wanneer dateren de zorgen? Wanneer heeft de beller het kind voor het laatst gezien?
- Hoe was de situatie tijdens het huwelijk? In welke fase van de scheiding bevindt het gezin zich nu? Zijn er nieuwe partners en nieuwe broers of zussen, waardoor nieuwe onrust ontstaat in het gezin?
- Wat heeft de beller zelf gedaan om zijn verantwoordelijkheid te nemen? Heeft de beller zijn zorgen besproken met de kinderen, of met de andere ouder?
- Heeft de beller informatie in de omgeving ingewonnen?
- Was of is er sprake van partnergeweld?
- Hoe gaat het met de ouders sinds de scheiding? Hebben ze bijvoorbeeld een drankprobleem of lijden ze onder een depressie?

Inschatten van mogelijkheden

Naast de inhoud van de zorgen en de beweegredenen van de beller is het van belang in te schatten wat de beller zelf kan doen. Vaak is de beller een ouder en is hij dus medeverantwoordelijk voor de opvoeding en bescherming van zijn kind. Maar kan de beller die verantwoordelijkheid waarmaken? Nog meer dan in andere zaken is het belangrijk de werkwijze van het AMK of de afdeling toegang goed uit te leggen en duidelijk temaken wat de beller mag verwachten. Zo kan het nodig zijn om expliciet te vermelden dat als er een onderzoek komt naar de zorgen, de beller zelf ook wordt onderzocht.

Belangrijke vragen zijn:

- Wat is de relatie met het gemelde gezin? Wat is het aandeel van de beller in de problematiek?
- Hoe is de verhouding en de communicatie? Kan de beller een gesprek aangaan?
- Hoe vaak heeft de beller contact met het gemelde gezin?
- Wat is het mogelijke risico voor kind, de beller en eventuele anderen als beller zelf de andere ouder vertelt over zijn zorgen?
- In welke fase van scheiding verkeren de partners?
- Welke stappen heeft beller zelf al ondernomen? Wat was het resultaat daarvan?
- Hoe ziet de beller zelf zijn mogelijkheden om stappen te ondernemen?

Deze aandachtslijst voor het behandelen van berichten van ex-partners is het eerste resultaat van de Kenniskring Kindermishandeling.

Conflictbenadering, 10 vuistregels

(G.Hoefnagels, 1995,2001)

Als in een eerste gezamenlijk gesprek met ouders blijkt dat zij niet met elkaar kunnen spreken omdat er sprake van is dat de emoties oplossingen in de weg staan kan gebruik gemaakt worden van vaardigheden in conflictbenadering. Peter Hoefnagels beschrijft in zijn boek 'gelukkig getrouwd gelukkig gescheiden enkele vuistregels voor conflictbehandeling.

- 1) De bemiddelaar onderscheid - het zakelijke conflict
- het emotionele conflict
- 2) De bemiddelaar zorgt ervoor dat de partijen, onafhankelijk van elkaar, hun wensen uitspreken. Deze wensen vertonen hun verlangen en het gewenste levensperspectief.
- 3) De wensen maken illusie en werkelijkheid bespreekbaar, terwijl zij uitgangspunten bieden voor de onderhandelingen tussen partijen.
- 4) Bij het emotioneel conflict zoekt de bemiddelaar samen met de cliënten naar de fase van het psychologisch scheidingsproces waarin ieder van hen verkeert, en naar de kwetsuren, de opgelopen scheidingstrauma's. Bedreigingen over en weer waren meestal emotionele expressies die voor waar werden gehouden.
- 5) De bemiddelaar zorgt voor verheldering van het emotionele en zakelijke conflict. De belangen en emoties worden verduidelijkt en aangescherpt. Het conflict komt boven tafel. De bemiddelaar is niet bang voor emoties en niet voor tegenstrijdige wensen en belangen. (..)
- 6) Het is noodzakelijk eerst het emotionele en rationele conflict te verhelderen en daarna het zakelijk conflict te bespreken.
- 7) De bemiddelaar begrenst het conflict. Het gaat om een zakelijke afgrenzing en een emotionele afgrenzing. Hij spoort de misverstanden op.(..)
- 8) De bemiddelaar gaat na of er een duidelijk scheidingsbesluit is en of de scheidingsmelding is voltooid. Er word afgesproken dat men elkaar niet meer bedreigt en dat er niet gescholden word.(..)
- 9) De bemiddelaar organiseert neutraliteit. Hij nodigt zoveel mogelijk beide partners tegelijk uit. Indien er eerst met één partner gesproken word, geef dan ook de andere partner de gelegenheid om alleen met de bemiddelaar te spreken. Hij zorgt in het algemeen voor evenwichtige kansen in het bemiddelingsprocedure. Als de één goed kan onderhandelen en de ander niet, helpt de bemiddelaar openlijk de ander met onderhandelen. Hij zorgt dat niet één partij dicteert wat er gaat gebeuren. Hij Informeert hen over ieders rechten, ook wanneer daar conflicten uit kunnen ontstaan.
- 10) De bemiddelaar informeert partijen - door benoeming van hun emoties (..)
- door informatie over het wettelijk kader (..)

Ontwikkelingstaken en echtscheiding

(Ploeg)

Baby 0-2 jaar

ONTWIKKELINGSTAKEN

- Geheel afhankelijk van zijn opvoeder(s)
- Fysiologische regulering
- Behoeftte aan een vast ritme, patronen
- Behoeftte aan stimulatie en rust
- Kan nog niet praten maar uit wel van alles
- Ontvankelijk voor prikkels (zowel positief als negatief)
- Vertrouwen vs wantrouwen = fundament/basis voor latere vertrouwen in zichzelf en anderen
- Optimale periode voor hechting
- Het zelfbeeld is een weerspiegeling van de response van ouders

OPVOEDTAKEN

- Voorzien in de primaire levensbehoeften
- Bieden van vast ritme, patronen
- Overleg tussen de verschillende opvoeders hierover
- Stimuleren in zijn ontwikkeling
- Sensitiviteit en responsiviteit in het contact
- Zorgen dat het kind niet overprikkeld raakt
- Veiligheid bieden door beschikbaar te zijn

EFFECT VAN ECHTSCHEIDING

- Het kind voelt dat vaste ritmes veranderen
- Gemis van de tweede verzorgende ouder
- Vangt ook negatieve signalen op van de ouder(s) en associeert die op onbewust niveau met negatieve gevoelsbeleving t.a.v. zichzelf en de ouder(s)
- Gevoel van basisveiligheid raakt aangetast
- Kind krijgt niet de mogelijkheid om beide ouders in gelijke mate als ouder te beleven
- Ouder(s) minder emotioneel beschikbaar, minder sensitief en minder responsief
- Hechtingsproces loopt risico

Peuter 2-4 jaar

ONTWIKKELINGSTAKEN

- Peuterpubertijd
- Ontdekt dat hij onafhankelijk individu is: “ik”
- Egocentrische beleving
- Ontdekt de grenzen
- Wil/kan niet delen
- Veel frustraties
- Fantasieontwikkeling
- Angsten en magisch denken
- Veel tegenstrijdige gevoelens
- Ontdekken van de directe leefwereld
- Leert door te imiteren
- Identificatie met ouders in hun specifieke ouderrol
- Identificatie met de relatie tussen ouders

OPVOEDTAKEN

- Leefomgeving peuter-proof maken
- Normeren
- Positief gedrag belonen
- Negatief gedrag corrigeren
- Met ritmes, patronen houvast bieden
- Stimuleren
- modeling

EFFECT VAN ECHTSCHEIDING

- Minder kans om zich te kunnen identificeren met beide ouders in hun ouderrol
- De identificatie met de relatie tussen ouders, raakt negatief gekleurd
- Risico dat het kind de reden van de echtscheiding aan zichzelf relateert
- Ouders kampen zelf met moeite (angsten) om greep te krijgen op hun eigen wereld die net is ingestort

Kleuter 4-6 jaar

ONTWIKKELINGSTAKEN

- Gaat voor het eerst naar school
- Leert fantasie en realiteit onderscheiden
- Existentiële vragen over bijvoorbeeld God, de dood
- Eerste verliefdheid op bv vader/moeder/juf/oma
- Rollen spelen
- Ontwikkelt sociale contacten
- Leert over normbesef: goed vs kwaad
- Fijne motoriek ontwikkelt zich snel
- Betrekt nog veel op zichzelf, kent schuldgevoel
- Leert samen spelen en samen delen

OPVOEDTAKEN

- Helpen onderscheid te maken tussen fantasie en realiteit
- Stimuleren van ontwikkeling
- Modelgedrag
- Sociale omgangsvormen bijbrengen
- Normbesef bijbrengen van goed en kwaad
- Structuur bieden
- Positief gedrag belonen
- Negatief gedrag corrigeren

EFFECT VAN ECHTSCHIEDING

- Gevoel van basisveiligheid is weg
- Legt de schuld van de scheiding bij zichzelf
- Interpreteert het vertrek van de ouder als persoonlijke afwijzing
- Boosheid; elders geuit
- Bang andere ouder ook te verliezen
- Regressieverschijnselen
- Vooral terugvallen op fantasie en magisch denken
- Veel vragen over de toekomst

Het jongere basisschoolkind 6-9 jaar

ONTWIKKELINGSTAKEN

- Is leerrijp
- Maakt cognitief grote sprongen
- Grote prestatiedrang
- Beoordeelt zichzelf t.a.v. anderen
- Kent nu onderscheid fantasie realiteit
- Het denken is realiteitsgebonden
- De angsten ook
- Minder egocentrisch dan voorheen
- Meer afstand tussen jongens-meisjes
- Ontwikkelt volop sociale contacten
- Gaat deelnemen aan clubs
- Is trots op zijn nieuw verworven vaardigheden
- Beginnend inlevingsvermogen
- Kan gevoelens steeds beter verwoorden
- Het kind speelt bij andere kinderen en ziet verschillen tussen thuis en andere gezinnen
- Kind beseft dat het zelf een uniek wezen is, is zich bewust van persoonlijke kenmerken

OPVOEDTAKEN

- Stimuleren in snelle cognitieve ontwikkeling
- Voldoende rust bieden om alle nieuwe informatie te verwerken
- Kind mogelijkheid bieden tot aangaan van sociale contacten
- Leren om prestaties niet alleen te stimuleren, maar ook te relativiseren
- Het kind helpen begrijpen dat niet ieder gezin, niet ieder kind dezelfde regels heeft en hoeft te hebben

EFFECT VAN ECHTSCHIEDING

- Kind maakt zich zorgen om ouder(s), gaat pleasen en aanpassen
- Prille identificatie met de ouder die het meest slachtoffer van de situatie is
- Risico van rolomkering
- 50% doet het slechter op school (verstoring basale leerproces)
- Evt. schoolwisseling door echtscheiding midden in het basale leerproces
- Kind moet vaak van clubs e.d. af door financiële teruggang van het gezin

Het oudere basisschoolkind 9-12 jaar

ONTWIKKELINGSTAKEN

- Ontwikkelt vaste vriendschappen
- Beschikt over zelfwaardering
- Oriëntatie op de wereld
- Meer interesse in volwassenen en hun wereld
- Gericht op vergaren van informatie
- Meer abstract denken (los van hier en nu)
- Emotioneel vrij stabiel, consolidatie
- Laat eigen mening duidelijk horen
- Het kind ontwikkelt eigen gevoel voor ethiek, goed en kwaad
- Het kind krijgt plichtsbesef
- Kind meet zich aan andere kinderen, jaloezie steekt de kop op
- Er is nog steeds relatief veel afstand tussen jongens-meisjes

OPVOEDTAKEN

- Acceptatie dat het kind steeds zelfstandiger dingen onderneemt
- Gelegenheid geven voor contacten met andere kinderen
- Kind stimuleren in het zoeken naar informatie (bibliotheek, internet, etc.)
- Waardering voor prestaties
- Prestatiedrang ook leren relativeren
- Kind waarderen op eigen meningsvorming
- Kind taken en verantwoordelijkheden toekennen

EFFECT VAN ECHTSCHIEDING

- Zoekt compensatie buiten het gezin
- Verdriet en onbegrip omdat het ziet dat andere gezinnen nog wel intact zijn
- Voelt zich in de steek gelaten door ouder(s)
- Kan de scheiding rationeel wel begrijpen, maar emotioneel nog niet verwerken
- Ontwikkelt copingsmechanismen om emotioneel overeind te blijven
- Verliest in geval van verhuizing vaste vriendjes
- Verliest soms door financiële teruggang deelname aan clubs, e.d.

De jonge puber 12-14 jaar

ONTWIKKELINGSTAKEN

- Onrust, de wereld op z'n kop
- Gaat naar het middelbaar onderwijs
- Moet plekje zoeken op nieuwe school, in nieuwe klas
- Leert ongemerkt veel sociale vaardigheden bij
- Het kind zoekt zijn identiteit en autonomie
- Meet zich t.o.v. leeftijdsgenoten
- Gevoelsbeleving: verward
- Hormonen gaan opspelen
- Ontdekt seksualiteit
- De andere sekse wordt weer interessant
- Kind gaat oordelen vormen
- Heeft een sterk moreel bewustzijn
- Begint kritiek te uiten op ouders
- De autoriteit van ouders is niet meer vanzelfsprekend
- Het kind wordt egocentrischer, is het middelpunt van zijn eigen belevingswereld.

OPVOEDTAKEN

- Niet gekwetst voelen door kritiek van het kind
- Meningsvorming van het kind serieus nemen
- Tijd van compromissen sluiten, onderhandelen met het kind
- Autoritatieve opvoeding (ruimte én grenzen)
- Begrip en steun bieden
- Zicht hebben op wat de puber bezighoudt, zowel binnen- als buitenshuis
- Vertrouwen hebben/houden/tonen in het kind

EFFECT VAN ECHTSCHEIDING

- Emotionele verwarring
- Zich vervroegd afwenden van het gezin
- Vooral veel problemen als ouder(s) nieuwe relatie aangaat
- Steun elders zoeken
- Zich heftig afzetten tegen, zonder compensatie
- Sneller geneigd zijn partij te kiezen, polarisatie
- Verandering in eigen ontluikende seksualiteit: of sneller of afhoudender
- Risico op horizontale relatievorming tussen ouder(s)-kind
- Minder sociale controle op het kind
- Sneller kans van afglijden

Juridische aspecten

(Bureau Jeugdzorg)

Als er in deze informatiemap gesproken wordt over de moeder en de vader, dan wordt hier de juridische moeder en vader bedoeld. De biologische vader is, als hij niet erkend heeft, of als het kind niet tijdens het huwelijk tussen hem en de moeder geboren is, géén juridische vader en valt dus niet onder het begrip "vader".

Een kind en zijn ouders staan in familierechtelijke betrekking tot elkaar. Dit heeft allerlei gevolgen voor bijvoorbeeld gezag, omgang, onderhoudsverplichtingen, nationaliteit en erfrecht etc. Het is dus van groot belang dat duidelijk is wie de moeder en de vader van een kind zijn.

De moeder van het kind is de vrouw uit wie het kind is geboren of die het kind heeft geadopteerd. Het moederschap ontstaat door geboorte en kan niet worden ontkend. Alleen door adoptie kan de biologische moeder het ouderschap verliezen.

Het antwoord op de vraag wie de juridische vader van een kind is, ligt minder voor de hand.

Artikel 1:199 BW geeft hierop een antwoord. De juridische vader is de man:

- a. met wie de moeder getrouwd is op het moment van geboorte van het kind;
- b. wiens huwelijk met de vrouw uit wie het kind is geboren, binnen 306 dagen

voor de geboorte van het kind door zijn dood is ontbonden, zelfs indien de moeder was hertrouwd; indien echter de vrouw sinds de 306de dag voor de geboorte van het kind was gescheiden van tafel en bed of zij en haar echtgenoot sinds dat tijdstip gescheiden hebben geleefd, kan de vrouw binnen een jaar na de geboorte van het kind ten overstaan van de ambtenaar van de burgerlijke stand verklaren dat haar overleden echtgenoot niet de vader is van het kind, van welke verklaring een akte wordt opgemaakt; was de moeder op het tijdstip van de geboorte hertrouwd dan is in dat geval de huidige echtgenoot de vader van het kind;

- c. die het kind heeft erkend. De erkenner wordt vermoed de verwekker te zijn. Er wordt niet nagegaan of dit vermoeden juist is. Met andere woorden de erkenner hoeft niet aan te tonen dat hij de verwekker is.
- d. wiens vaderschap gerechtelijk is vastgesteld; of
- e. die het kind heeft geadopteerd.

Juridische ouder zijn heeft gevolgen voor:

- levensonderhoud (ook al kan dat ook geëist worden van iemand die alleen biologisch vader is);
- erfrecht;
- rechter verzoeken hem met gezag te belasten;
- rechter verzoeken omgangsregeling vast te stellen;
- gevolgen voor nationaliteit kind.
- gevolgen recht op informatie over het kind.

Ouderlijk gezag

Dit wil zeggen: De zeggenschap over en verantwoordelijkheid voor het kind met betrekking tot alle beslissingen die over een kind genomen moeten worden.

De wet zegt het volgende:

- “Ouderlijk gezag omvat de plicht en het recht van de ouder om zijn minderjarige kind te verzorgen en op te voeden”.
- Onder verzorging en opvoeding worden mede verstaan de zorg en de verantwoordelijkheid voor het geestelijk en lichamelijk welzijn van het kind en het bevorderen van de ontwikkeling van zijn persoonlijkheid.”

Verder geeft de wet niet aan hoe dit moet gebeuren en wat het moet inhouden.

Wie kan gezag hebben? Iedereen die “bevoegd” is daartoe:

- Iedereen die niet geestesgestoord is, en
- Meerderjarig is (tenzij meerderjarigverklaring of huwelijk).

Uitgangspunt is dat elk kind onder gezag of voogdij staat. Als het gezag door ouders wordt uitgeoefend, dan heet dit ouderlijk gezag, als het gezag wordt uitgeoefend door een niet-ouder dan heet het voogdij. Een voogd heeft in principe dezelfde rechten en plichten als de ouder, met het verschil dat ouder in principe het kind zelf opvoedt, en de voogd het zelf kan doen, of zorgen dat dit gebeurt.

Meestal gaan minderjarige kinderen na een scheiding bij één van beide ouders wonen. Dat betekent niet dat één van de ouders in zijn eentje verantwoordelijk is voor de kinderen. De wet gaat ervan uit, dat ouders samen het ouderlijk gezag blijven voeren. Dat betekent, dat beide ouders beslissen over bijvoorbeeld schoolkeuze en opvoedingskwesties. Ook moeten ouders samen zorgen dat formele zaken goed geregeld worden. Denk bijvoorbeeld aan bijzondere uitgaven of verplichtingen voor het kind, inschrijving bij de gemeente en het aanvragen van een paspoort of visum.

Bij hoge uitzondering is het mogelijk dat één van de ouders alleen het ouderlijk gezag gaat voeren. Het belang van het kind staat voorop. Pas als het kind echt de dupe wordt van de situatie, wordt één-oudergezag toegekend. Bijvoorbeeld als één van de ouders gaat emigreren of als ouders echt niet meer met elkaar kunnen overleggen. De rechter bepaalt dan wie van de ouders het ouderlijk gezag krijgt. Meestal vraagt hij daarvoor advies aan de Raad voor de Kinderbescherming. Bovendien wil de rechter de mening van kinderen boven de twaalf jaar. Wanneer kinderen onder de twaalf jaar al heel goed weten wat in hun belang is worden ze ook gehoord.

De wet

De wet ‘bevordering voortgezet ouderschap en zorgvuldige scheiding’ bepaalt dat je als ouder verplicht bent de band met de andere ouder te laten ontwikkelen. De ex-partner heeft daarnaast altijd recht op informatie over de kinderen. De verzorgende ouder moet de andere ouder bijvoorbeeld op de hoogte houden van hoe het kind het op school doet en hoe het met zijn gezondheid is. Bovendien heeft de ex-partner recht op consultatie. De verzorgende ouder is verplicht de mening te vragen over belangrijke beslissingen rondom het kind. Als de ouder in

zijn/haar eentje het gezag over kinderen voert, mag deze ouder uiteindelijk wel zelf de beslissingen nemen.

In geval van co-ouderschap zal er bijna altijd sprake zijn van gezamenlijk gezag. Co-ouderschap is overigens niet in de wet geregeld, maar wordt vastgelegd in een echtscheidingsconvenant of in een co-oudercontract.

Recht op omgang van het kind

Kinderen hebben recht op contact met beide ouders. Ook al woont het kind bij de ene ouder, het heeft het recht om de andere ouder te zien. Daarnaast heeft de niet met het gezag belaste ouder het recht, maar ook de verplichting tot omgang met het kind. De rechter kan op verzoek een regeling betreffende dit omgangsrecht vaststellen. Het omgangsrecht voor de ouder kan nooit een omgangsplicht voor het kind impliceren, het belang van het kind staat hierbij voorop. Het recht op omgang kan de ouder ook ontzegd worden, bijvoorbeeld wanneer:

- de omgang ernstig nadeel oplevert voor de geestelijke of lichamelijke ontwikkeling van het kind.
- de ouder kennelijk niet in staat of ongeschikt is tot omgang.
- het kind van twaalf jaar of ouder, zelf ernstige bezwaren maakt.
- de omgang in strijd is met andere zwaarwegende belangen.

Het wettelijk recht op omgang geldt ook voor degene die in een nauwe persoonlijke betrekking tot het kind staan. Dan moet je denken aan:

- de biologische vader die het kind niet erkend heeft;
- bloedverwanten in de tweede graad (grootouders, oom, tante,);
- een pleegouder, die het kind langer dan een jaar heeft verzorgd.

Een rechter zal wel altijd kijken of er inderdaad sprake is van een hechte band, een familieband alleen is niet genoeg. Een biologische vader zal moeten aantonen, dat hij langere tijd in gezinsverband heeft samengewoond met de moeder van het kind. Voor opa en oma geldt, dat ze een belangrijke bijdrage moeten hebben geleverd aan de verzorging en de opvoeding van het kind. Regelmatige bezoeken en logeerpartijtjes zijn niet voldoende. Men spreekt in dit geval van "Family Life".

De Raad voor de Kinderbescherming (RvdK)

Wanneer ouders het niet eens worden over de omgangsregeling, moet de rechter daar een beslissing over nemen. De rechter kan de Raad voor de Kinderbescherming vragen een onderzoek in te stellen en advies te geven.

De Raad voor de Kinderbescherming zal eerst weer opnieuw proberen om samen met de ouders tot een oplossing te komen. Als dit niet lukt, stelt de raad een rapport op waarin hij de rechter adviseert wie van de ouders het beste het gezag over het kind kan krijgen en hoe de omgang geregeld moet worden. Voor dit advies kan de raadsonderzoeker ook advies inwinnen bij anderen, zoals een psycholoog, de school, Algemeen Maatschappelijk Werk of Bureau Jeugdzorg.

Een beknopt overzicht van het hulpaanbod voor gescheiden ouders en hun kinderen:

Bestaand hulpaanbod voor ouders en gezinnen

- B3.0 AMW
- RIAGG
- Centrum voor Jeugd en Gezin
- Trajectum 'De beerput leeg'
- Ouderschapsbemiddeling door Zandbergen
- Lijn 5 'Ouders voor altijd'
- Omgangsbegeleiding
- Samen de zorg
- Eigen Kacht-conferentie
- Samen de zorg
- Wrap-around care/Menskracht
- Signs of Safety
- Mediation
- MST van de Waag
- 10 voor Toekomst
- SPEL psychologenpraktijk, ook voor adolescenten

Bestaand hulpaanbod voor kinderen

- Zandkastelenprogramma
- Internet; J/M,
- Kindertelefoon
- Jongerenrechtswinkel
- KIES
- JES! Bij de Stichting Gereformeerde Jeugdzorg
- Jonge Helden
- RIAGG : Knallende ruzie thuis / Als muren konden praten
- Kappa, psychologen en pedagogenpraktijk
- De geheime tuin

Hulpaanbod voor stiefgezinnen

- Beweging 3.0: Nieuw samengesteld gezin (stiefgezinnen)

Bibliografie

Bureau Jeugdzorg. (sd). training werken met gescheiden ouders voor de TGJ. *gespreksvaardigheden voor gesprekken met ouders* . Utrecht: studiecentrum BJZ.

Bureau Jeugdzorg. (sd). Juridische aspecten. (*Overgenomen uit de training werken met gescheiden ouders voor de TGJ,)* . Utrecht: studiecentrum BJZ.

Bureau Jeugdzorg. (2012). Opzet taxatie gesprek met ouders. *concept* . projectgroep gescheiden ouders.

Geurts, E. (2009). Omgaan met signalen van ex-partners over. *Kennis en co* , 8-17.

G.Hoefnagels. (1995,2001). *Gelukkig getrouwd, gelukkig gescheiden*. Amsterdam/Antwerpen: L.J. Veen.

Ploeg, S. e. (sd). bij ontwikkeling kind en effecten scheiding. *overgenomen uit de training werken met gescheiden ouders voor de TGJ* . BJZ.